

Бібліографічний список

1. Анохин П. К. Принципиальные вопросы общей теории функциональных систем // Принципы системной организации функций. — М.: Наука, 1973. — С. 5—61.
2. Стэффорд Бир. Мозг фирмы / Пер. с англ. проф. М. М. Лопухина. — М.: Либриком, 2009. — 416 с.
3. ПАТ «Лукойл-Одеський НПЗ» // «Лукойл-Україна». / [Електронне джерело] // Режим доступу: <http://www.lukoil.com.ua/ukr/company/onpz>
4. Коупленд Т., Коллер Т., Муррін Дж. Стоимость компаний: оценка и управление: 3-е изд., перераб. и доп. / Пер. с англ. — М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005. — 576 с.

Стаття надійшла до редакції 14 січня 2013 р.

УДК 368

О. М. Залетов, канд. екон. наук,
доцент кафедри страхування,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

СУТНІСТЬ І ПРИНЦИПИ КОРПОРАТИВНОГО СТРАХУВАННЯ

АННОТАЦІЯ. У статті розглянуто сутність корпоративного страхування, визначено його принципи та основні завдання у сучасних умовах.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: корпоративне страхування, страхова компанія, страховий ринок, страхувальник.

АННОТАЦИЯ. В статье рассматривается сущность корпоративного страхования, определяются его принципы и основные задачи в современных условиях.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: корпоративное страхование, страховая компания, страховой рынок, страхователь.

ABSTRACT. In article is considered essence of the corporative insurance, are defined principles and primary tasks in modern condition.

KEY WORDS: corporative insurance, insurance company, insurance market, insurer.

У ринковій економіці кожний господарюючий суб'єкт забезпечує фінансову стабільність самостійно. Підприємства ведуть

економічну діяльність на свій страх і ризик, а тому можуть втратити майно, не отримати очікуваний прибуток або отримати позови від споживачів за неякісні товари (послуги). Природні катаклізми, пожежі, техногенні аварії, протиправні дії третіх осіб, невиконання зобов'язань контрагентами й інші події для підприємств є об'єктивними факторами ризику.

Статистика розвинених країн свідчить, що кожні 10 років середньостатистичне підприємство зазнає значного збитку [1, с. 83].

Система самострахування, до якої прибігають підприємства в таких умовах, не завжди рятує від усіх цих ризиків. Тому підприємства повинні враховувати цей фактор і завжди бути готовими до можливих випадків і відшкодування втрат, що виникають у процесі його діяльності. Компенсація зазначених втрат може здійснюватися за рахунок корпоративного страхування.

Вагомий внесок у дослідження теоретико-методологічних засад страхування зробили вчені України, зокрема, В. Д. Базилевич, О. І. Барановський, О. О. Гаманкова, С. С. Осадець, Р. В. Пікус, Т. А. Ротова, Я. П. Шумелда. Питання корпоративного страхування знайшли своє відображення в працях відомих теоретиків страхової справи: А.П. Архіпова, В.Б. Гомеллі, Е.И. Івашкіна, Е.В. Коломіна, И.Б. Котлобовського, Л.А. Орланюк-Малицької, А.П. Плешкова, В.И. Рябікіна, Ю.А. Сплетухова, К.Е. Турбіної, Т.А. Федорової, Р.Т. Юлдашева й інших економістів. Роботи цих учених зіграли величезну роль у підходах до дослідження цієї проблеми. Разом з тим, залишається актуальною необхідність теоретичного й методологічного забезпечення інституту корпоративного страхування, його адаптації до різних галузей і сфер діяльності.

Метою статті є визначення сутності корпоративного страхування, його принципів та основних завдань у сучасних умовах.

С. А. Грінько визначає корпоративне страхування як систему фінансово-економічних відносин між страховиками й промисловими підприємствами по відшкодуванню збитку від різних ризиків виробничо-господарської діяльності промислових підприємств [2, с. 44].

Є. І. Івашкін розуміє корпоративне страхування як захист майнових інтересів підприємств, соціального забезпечення персоналу й управління фінансовими потоками економічних суб'єктів [1, с. 84].

На нашу думку, під корпоративним страхуванням варто розуміти страхування майнових інтересів підприємства і його топ-

менеджерів, управління фінансовими потоками підприємства, а також соціальне забезпечення персоналу й членів його родин.

Корпоративне страхування дозволяє збільшити капіталізацію підприємства, забезпечуючи безперервність відтворювальних процесів і, як наслідок, стабільність фінансового результату діяльності економічного суб'єкта. Зростанню капіталізації економічних суб'єктів також сприяє збереження і збільшення фінансових потоків [3, с. 13].

А. О. Наталін справедливо зазначає, що корпоративне страхування вигідне не тільки для страховика (елементи даної системи забезпечують йому гарну клієнтську базу), але для страхувальника-юридичної особи, тому що страхові платежі менше за ймовірних страхових відшкодувань, до того ж додаткові витрати на здійснення корпоративного страхування дозволяють знизити ймовірність виникнення несприятливих подій, підвищити сервіс страхового обслуговування й поліпшити систему управління ризиками [4, с. 115].

Залежно від повноти забезпечення підприємства страховим захистом корпоративне страхування може передбачати: 1) страхування одиничних або кількох ризиків; 2) комбіноване, довгострокове страхування майнових інтересів.

Комбіноване, довгострокове корпоративне страхування сприяє також зниженню собівартості товарів, робіт і послуг. Це забезпечується за рахунок:

— *комбінування страхових ризиків і їхній розподіл у часі* (на відміну від класичного страхування, коли всі ризики калькуються окремо й надалі підсумуються, якщо на страхування приймається кілька ризиків). У комбінованому страхуванні враховуються взаємозв'язки страхових випадків, коли, наприклад, настання одного випадку виключає настання іншого. У результаті комбіноване корпоративне страхування дозволяє зменшити надлишкове страхування;

— *зниження ціни*, коли тарифна ставка будується таким чином, що корпоративний клієнт платить за згладжування щорічних збитків і покриття збитків від катастрофічних ризиків. У цьому випадку істотно зростає значення фонду самострахування страхувальника, за допомогою якого корпоративний клієнт оперативно переборює тимчасові проблеми, пов'язані зі здійсненням господарської діяльності;

— *взаємності на мікрорівні*, коли з урахуванням багаторічної статистики страхові внески корпоративних клієнтів корелюють із

їхніми середньорічними збитками. При такій формі організації страхових відносин на підприємстві формується діючий економічний механізм, що стимулює корпоративних страхувальників знижувати витрати на страхування. У результаті в корпоративного клієнта з'являється потужна мотивація зменшення ступеня ризику, скорочення витрат на страхування й, таким чином, підвищується ефективність бізнесу економічного суб'єкта;

— *зниження витрат* за рахунок мінімізації витрат по обслуговуванню договорів страхування, що забезпечується як сукупним зменшенням витрат на ведення справи страховика.

Зазначене дозволяє виділити наступні принципи корпоративного страхування:

— *комплексність*, що означає врахування всієї системи ризиків корпоративного клієнта;

— *комбінування страхових ризиків* забезпечує врахування можливого взаємозв'язку ризиків (знижується надлишкове страхування, найкращий ефект реалізується при проведенні комплексного страхування в одного страховика або в рамках страхового пулу);

— *довгостроковість* означає організацію страхових відносин страховика з корпоративним клієнтом на довгостроковій основі, що забезпечує реалізацію збиткового підходу до врегулювання претензій страхувальника, оптимізацію його фінансових потоків і реальне фінансування страховиком заходів, спрямованих на зменшення ймовірності настання страхових випадків і можливого збитку у підприємства.

Розвиток корпоративного страхування, як окрему сферу діяльності фінансової системи страхування, повз'язують зі змінами в суспільному виробництві, коли ріст концентрації й централізації капіталу, на основі потреб нового технологічного способу виробництва, обумовив необхідність розвитку окремих сегментів страхового ринку [5, с. 131].

Деякі дослідники вважають, що кон'юнктура світового ринку корпоративного страхування змінюється циклічно, і перехід від однієї фази циклу до іншої, як правило, трапляється після крупних збитків [5].

У розвинених країнах корпоративне страхування — обов'язковий елемент соціально-економічної системи, поведінки суб'єктів господарювання, що визначається духом соціальної відповідальності бізнесу і самодисципліни.

Світовий досвід свідчить, що розвиток страхового ринку сприяє росту національної економіки в цілому, а корпоративне страхування — суб'єктів підприємницької діяльності зокрема

В Україні в епоху монополії державного страхування таких понять, як комерційне страхування й управління ризиками (ризик-менеджмент) не існувало. Усвідомлення ролі ризик-менеджменту й корпоративного страхування поступово почалося після приватизації промислових підприємств і переходу їх на самофінансування. Сьогодні система корпоративного страхування в Україні знаходиться в стадії активного формування.

Обсяги корпоративного страхування в Україні неухильно зростають і становлять за експертною оцінкою в 2012 році 12,5 млрд грн, що на 12,1 % більше ніж у 2011 році. Очікується, що темпи зростання корпоративного страхування в найближчі роки дещо прискоряться і ринок у 2015 році буде становити понад 19,5 млрд грн страхових платежів.

Динаміка ринку корпоративного страхування свідчить про те, що за останні роки він хоча і залишається домінувати, але вже за темпами розвитку суттєво відстає від роздрібного страхування. Наприклад, з 2006 року по 2012 рік частка страхових внесків за рахунок коштів підприємств зменшилась з 65,9 % до 60,1 %. Аналіз фінансового результату страхової діяльності страховиків показує, що корпоративне страхування приносить страховикам понад 80 % прибутків, а решта 20 % припадає на роздрібне страхування.

Не зважаючи на зростання економічного потенціалу, корпоративний сектор вітчизняної економіки дещо зменшує частку витрат на страховий захист, зокрема з 2006 року по 2012 рік частка корпоративного страхування відносно ВВП зменшилась з 1,31 % до 0,84 %.

Практика корпоративного страхування в Україні переважно обмежена страхуванням окремих ризиків корпоративних клієнтів. До 2012 року корпоративне страхування широко застосовувалося в обслуговуванні фінансових потоків економічних суб'єктів і було спрямоване на мінімізацію оподатковування за рахунок різних схем квазістрахування.

У сучасних умовах розвитку корпоративного страхування в нашій країні сприяє вплив наступних факторів:

- ◆ обмеження державних гарантій через недостачу бюджетних ресурсів;
- ◆ ріст приватного сектора;

- ◆ старіння виробничих фондів більшості підприємств, що обумовлює їхню високу схильність до різних ризиків;
- ◆ застосування в промисловості та аграрному секторі застарілих технологій, що створюють небезпеку для учасників виробництва й навколишнього природного середовища;
- ◆ нестабільність економічної ситуації у світі.

Світова фінансова криза сприяла підвищенню стратифікації між клієнтами страхових компаній, появи у них двох протилежних стратегій. Фінансові труднощі, з одного боку, змусили ряд середніх і малих підприємств відмовитися від страхування, але, з іншого боку, з тих же причин великі промислові холдинги, усвідомлюючи свою фінансову уразливість при настанні великих страхових випадків, зберегли попит на страхування. Адаже в умовах, коли позичкові ресурси фактично недоступні, і відповідно швидко залучити кошти на відшкодування шкоди та ліквідацію наслідків аварії неможливо, навпаки, зростає актуальність використання страхових механізмів для підтримки фінансової стабільності підприємств.

Позитивним наслідком кризи є також оптимізація страхових продуктів, пропонованих на ринку корпоративного страхування. Все частіше підприємства отримують можливість сплачувати страхові премії в розстрочку, визначати свій набір ризиків, які підлягають страховому захисту, а не страхуватися «від усіх ризиків», знижуються страхові суми, збільшується розмір франшизи.

Проте, можливості вітчизняних страхових компаній із страхового захисту крупних збитків залишаються низькими: обмежений доступ до міжнародного ринку перестраховування, існує не досконала система стимулювання до більш широкого використання можливостей корпоративного страхування, не ефективно використовуються резерви попереджувальних заходів.

У сучасній економіці корпоративне страхування є важливим і необхідним інструментом, що забезпечує загальну економічну стабільність і безпеку господарюючих суб'єктів за допомогою ефективного захисту від різних природних, техногенних і інших несприятливих подій. Корпоративне страхування як один з найважливіших елементів ризик-менеджменту дозволяє мінімізувати або виключити втрати капіталу, бізнесу або іміджу підприємства.

Корпоративне страхування як фінансовий інструмент управління фінансовими потоками підприємства дозволяє вирішити наступні завдання для корпоративного сектору економіки: скорочення та збільшення фінансових потоків, зменшення оподатку-

вання, мінімізація ризиків, скорочення витрат на страхування, підвищення капіталізації, підвищення мотивації персоналу та соціальної відповідальності бізнесу.

Бібліографічний список

1. *Ивашкин Е.И.* Теоретические основы, практика и принципы корпоративного страхования // Финансовый менеджмент. — 2005. — №1. — С. 83–89.
2. *Гринько Сергей Анатольевич.* Система корпоративного страхования рисков производственно-хозяйственной деятельности промышленного предприятия: диссертация ... канд. экон. наук : 08.00.05. — М., 2000. — 146 с.
3. *Кропотина О.Е.* Страхование как метод управления рисками промышленных предприятий // Экономика и управление народным хозяйством. — 2009. — № 11 /12. — С. 12–14.
4. *Натальин Алексей Александрович.* Развитие корпоративного страхования в условиях рынка : диссертация ... кандидата экономических наук : 08.00.10. — Саранск, 2006. — 172 с.
5. *Витале М.* Глобальный взгляд на корпоративное страхование // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.insur-info.ru/interviews/650/>

Стаття надійшла до редакції 01 лютого 2013 р.

УДК 336.77:332.2

А. Б. Іванова, здобувач
кафедри банківської справи,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,
заступник начальника відділу корпоративного бізнесу
Києво-Святошинського відділення
АТ «КБ «ХРЕЩАТИК», м. Київ

ПІЛЬГОВІ ІПОТЕЧНІ ЖИТЛОВІ КРЕДИТИ ЯК СПОСІБ ЗНИЖЕННЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКУ

АНОТАЦІЯ. Розглянуто необхідність і напрями підвищення ефективності використання державних програм пільгового іпотечного житлового кредитування з метою зниження кредитного ризику банку.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: житлові умови, платоспроможність позичальника, часткова компенсація процентів по кредиту.